

4.5 Trest odnětí svobody ve světle mezinárodních trestních tribunálů

4.5.1 Mezinárodní tribunály ad hoc

Předmětem našeho zájmu jsou zejména dva mezinárodní trestní tribunály ad hoc, které vznikly v devadesátých letech minulého století, a to Mezinárodní trestní tribunál pro bývalou Jugoslávii a Mezinárodní trestní tribunál pro Rwandu. Než však přistoupíme k bližšímu rozboru jejich problematiky, učiníme krátký exkurs do historie mezinárodního trestního soudnictví.

Kořeny mezinárodních trestních tribunálů lze nalézt již ve druhé polovině 19. století, konkrétně v r. 1872, kdy švýcarský právník Gustave Moynier, spoluzakladatel Mezinárodního výboru Červeného kříže, přišel s návrhem na ustanovení mezinárodního trestního soudu v souvislosti s ukrutnostmi páchanými v prusko-francouzské válce.¹⁴⁵ Jeho pokus však byl neúspěšný. Dalším pokusem o stíhání zločinů podle mezinárodního práva byla Versailleská mírová smlouva z r. 1919, podle níž měl být zřízen mezinárodní tribunál k potrestání bývalého císaře Viléma II. pro „těžkou urážku mezinárodní morálky a posvátné autority smluv“ (čl. 227) a dalších osob (němečtí důstojníci) obviněných z porušení válečného práva (čl. 228). Tato ustanovení však nebyla z politických důvodů provedena.¹⁴⁶ V rámci Společnosti národů pak v r. 1920 byl vznesen návrh na zřízení stálého mezinárodního trestního soudu, jejím Shromážděním však byl označen za předčasný. V meziválečném období můžeme zaznamenat několik dalších návrhů na zřízení takového soudu ze strany některých nevládních organizací, žádný z nich se však nestal oficiálním dokumentem.¹⁴⁷ Prvním skutečně fungujícím soudem se stal Mezinárodní vojenský tribunál v Norimberku, který byl zřízen v r. 1945 na základě Dohody o stíhání a potrestání hlavních válečných zločinců evropské osy (Londýnská dohoda), k níž byl připojen Statut (Charter) tohoto tribunálu. V r. 1946 došlo ke zřízení Mezinárodního vojenského tribunálu pro Dálný východ v Tokiu, a to Vyhlášením (Proclamation) vrchního velitele Spojených států v Japonsku a zmocněnce spojeneckých mocností pro Tichomoří generála Mac Arthura, jehož přílohu tvořil Statut tribunálu. V obou případech šlo o ad hoc vytvořené mezinárodní soudy, které svým vznikem a fungováním byly jedinečnými institucemi,

¹⁴⁵C. d. v pozn. č. 122, s. 897

¹⁴⁶Šturma, P.: Význam přijetí Statutu Mezinárodního trestního soudu, *Právní rozhledy*, 1999, č. 1, s. 9, k tomu i Čepelka, Č.: c.d. v pozn. č. 122, s. 989

¹⁴⁷Blíže k tomu tamtéž